

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ וירא, כ"ף מרחשון, ה'תש"ל

יוצא לאור לש"פ וירא, חיי מרחשון, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

לזכות

שלוחי כ"ק אדמו"ר

הרה"י לוי יצחק בן רחל לאה

בקשר עם יום הולדתו הארבעים – ש"פ וירא, חיי מרחשון, ה'תשע"ו

שנת הקהל את העם

לשנת הצלחה מופלגה בכל אשר יפנה

זוגתו חנה בת נחמה

בניהם ובנותיהם

מנחם מענדל בן חנה

חי' מושקא בת חנה

גאלדא איטא בת חנה

רחל לאה בת חנה

דובער בן חנה

דוד בן חנה

מרדכי שמואל בן חנה

סימא חסיא בת חנה

שיינא בת חנה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

מונדשיין

להצלחה רבה ומופלגה בעבודתם הקי'

ולנחת רוח יהודי חסידותי

מתוך בריאות, אושר, שמחה והרחבה בגשמיות וברוחניות

[תרגום חפשי]

... מה שכותב [ושואל] אם ידבר באותם העניינים המתקבלים אצלו במחשבתו, מובן מעצמו שזה תלוי בהעניינים ובהיסוד שלהם, ונקודה כללית בזה, שאם רואים אשר זה מביא ליראת שמים ולהוספה בלימוד התורה וקיום המצוות, נכון הדבר. על שאלתו אודות [קבלת כספין] שילומים, הנה כיון שאנייש עושים זה מכו"כ שנים, ואם אינם נביאים הם — בני נביאים הם, איני רואה כל מקום לספקותיו... בברכה.

ג

בי"ה, ערב חג השבועות, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

מכתבו עם המוסגיב נתקבל.

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבע"ל, הנני בזה להביע ברכתי בלשון הרב — הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות. ובברכה להרחבת הפרנסה

מ. שניאורסאהן

אופן דיבורו בהתועדות — כיון שמיוסד על מש"כ בדא"ח ועי"ז המשך (אריינגעצויגען) את הנוכחים בגוף המדובר בענייני חסידות — מובן שנכון וטוב הוא.

מצות מילה דאע"ה...

ג

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (אבצן, תשס"ה).
מו"ה מאיר: אבצן. אגרות נוספות אליו — אג"ק חט"ו אגרת ה'תקסה, ובהנסמן בהערות שם.
מצות מילה דאע"ה: המשך האגרת נדפס באג"ק שם.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וירא, ח"י מרחשון הבעל"ט — הננו מוציאים לאור התועדות ש"פ וירא, כ"ף מרחשון ה'תשל"ל, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ט' מ"ח, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה, ג' כסלו תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מהו"ר ... שי שו"ב

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו המודיע אשר ת"ל שלום לו ולכל ב"ב שי, וכן אשר יש אפשרות שיכנס בתור חבר לאגודת השוביים, ואשר מכניס אורח לכל ש"ק, כן יזכהו השי"ת לבשר אך טוב תכה"י.

אתענין לדעת ע"ד שאמרת לי אודות הקביעות עתים לשיחות בעניני תורה ויהדות עם זוגתו שתחי' אשר בודאי עוסק בזה ומביא פרי טוב.

בברכה.

ב

בי"ה, ז' שבט תשט"ז,
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' ... שי שו"ב

שלום וברכה!

... מה שכותב, צי זאלט איר ריידן אין די ענינים וואָס עס לייגט זיך אָפּ אין מחשבה, זעלבסט פאַרשטענדליך אַז דאָס ווענדעט זיך אָן די ענינים און דער יסוד פון זיי, און אַ נקודה כללית אין דעם איז, אַז אויב מען זעהט אַז דאָס בריינגט צו יראת שמים און צו אַ הוספה אין לימוד התורה און קיום המצות, איז דאָס אַ גלייכע זאַך,

אויף אייער פראָגע וועגען ווידער גוט מאַכונג איז וויבאַלד אַז אני"ש טוען דאָס מכו"כ שנים, ואם אינם נביאים הם — בני נביאים הם, זעה איך קיין אָרט ניט פאַר אייערע ספקות ...

בברכה

מ. שניאורסאהן

ב

מהעתקה.

ווידער גוט מאַכונג: כנראה הכוונה לקבלת כספי שילומים מגרמני. וראה גם אג"ק חי"ז אגרת ויתצח.

ואם אינם נביאים הם — בני נביאים הם: ראה פסחים סו, א"ב.

בס"ד. שיחת ש"פ וירא, כ"ף מרחשון, ה'תש"ל.

בלתי מוגה

א. יום הש"ק פרשת וירא חל בשנה זו ביום העשרים לחודש מרחשון, יום הולדת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

וכיון שהענין של שבת פרשת וירא הוא בכל שנה, ואילו שייכותו לכ"ף מרחשון היא רק בקביעות שנה זו — הרי מובן, שתחילה בא הענין דשבת פרשת וירא, שישנו בכל שנה ושנה, ולאח"ז בא הענין דכ"ף מרחשון, שקביעותו בש"פ וירא אינה בכל שנה.

ב. הביאור בענין פרשת וירא, שחלוקה מפרשת לך לך שבה מדובר אודות אברהם אבינו כפי שהי' קודם המילה, ואילו בפ' וירא מדובר אודות אברהם אבינו לאחר שכבר קיים מצות מילה² (באופן של ברית עולם³ בבשר הגוף הגשמי, שעיקרו כשיצא מהסכנה⁴), והקשר עם

(3) וכידוע (ראה גם תו"מ חל"ב ס"ע 269 ואילך. וש"נ) החידוש במצות מילה שהיא באופן של "פעולה נמשכת" (כלשון הידוע), כפי שמוכיחים זאת מדברי הגמרא (מנחות מג, ב) "בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר, אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו" — דלכאורה, "למה שמח עלי' יותר מראשו וזרועו וכל גופו* שקיים בהם מצות תפיליו וציצית וכמה מצות, אלא מילה היא מצוה בכל עת כו'" (שו"ת מהר"ח אר"ז סי"א), והיינו, שבכל שאר המצוות נמשכת תמיד (לא פעולת המצוה, שאינה אלא בשעת הפעולה, אלא) רק התוצאה של המצוה (הזיכוכ שנעשה בהאבר שבו נתקיימה המצוה), ואילו במצות מילה, נמשכת תמיד גם פעולת המצוה.

(4) והו' החידוש במצות מילה — שאף ש"סכנת נפש היא" (תחומא לך לך טז), מ"מ נצטוינו על זה.

(* כמבואר בספר חרדים חלוקת כל המצוות ביחס לאברי האדם — מצוות התלויות בידים או ברגלים, בלב וכו'.

(1) שהם הפרשיות שכל תוכנן מתייחס לאברהם אבינו במיוחד, משא"כ פ' נח, שרק בסופה נזכר אודות אברהם, אבל כללות הפרשה היא בנוגע לנח (וכמדובר וכבר נדפס שעבודתו של נח היתה ענין אחר לגמרי מעבודתו של אברהם (ראה לקו"ש ח"ב ע' 322 ואילך. ח"ג ע' 756 ואילך)), וכן פ' חיי שרה, שגם עניני יצחק* הם עיקריים, והיא בבחי' ממוצע בין (לך לך ו) וירא לתולדות, שעיקרה אודות יצחק.

(2) שהרי "וירא אליו ה'" הי' ב"יום שלישי למילתו", ואז בא הקב"ה "לבקר את החולה"*** (פרש"י ריש פרשתנו).

(* ולהעיר שגם בנוגע לסיפור אודות השליחות של אליעזר מודגש בדברי רז"ל (פרש"י חיי שרה כד, מב. ועוד) הלשון "יפה שיחתן של עבדי אבות", לשון רבים, לא רק אברהם לבדו.

** וגם ענין זה מהוה הוראה — כדברי הגמרא (סוטה יד, א) שצריך "להלך אחר מדותיו של הקב"ה .. הקב"ה ביקר חולים, דכתיב וירא אליו ה' .. אף אתה בקר חולים".

הענין ד"וירא" אליו ה"י (ולא רק "במחזה", תרגום של ראי"ט), ראיית המהות דאלקות (וכמו החילוק בין "זה" ל"כה"), כיון שע"י מצות מילה נתעלה ויצא מגדרי הנבראים (שיכולים להגיע רק עד שרשם ומקורם) ונתאחד לגמרי עם הבורא¹⁰ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 49 ואילך.

* * *

ג. ידוע הסיפור¹¹ אודות כ"ק אדנ"ע (בעל יום ההולדת דכ"ף מרחשון) שבילדותו שאל את זקנו הצ"צ בנוגע ל"וירא אליו ה", מפני מה נראה ה' אל אברהם אבינו, ולנו אינו נראה? ויענהו הצ"צ: כשיהודי, או יהודי צדיק (כב' הנוסחאות), בגיל תשעים ותשע שנים, מחליט שעליו למול את עצמו, ראוי הוא שיתגלה אליו הקב"ה.

וכיון שפתגם זה נאמר ע"י הצ"צ, נשיא בישראל, וכ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא בישראל בדורות שלאח"ז, חזר על זה וצוה לפרסמו בדפוס — הרי זה בודאי שייך לכל הדורות שבנשיאותם, כולל גם דורנו זה כו', ועד לדורו של משיח והוא בכלל.

ועוד זאת, שכיון שזהו פתגם שנאמר ע"י נשיא בישראל, שכל ענינו להיות כלי וצינור שעל ידו יתגלה דבר ה', כלשון הכתוב¹²: "גלה סודו

(5) שזהו שמה של הפרשה ע"פ מנהג ישראל (ש"תורה היא" (נסמן לעיל ע' 5)), ו"שמא מילתא היא" (נסמן לעיל ע' 65), ומזה מובן שכל ענינה של הפרשה הוא — "וירא".

(6) וכמדובר פעם (שיחת ש"פ וירא תשכ"ה — לקו"ש ח"ה ע' 91 הערה 36. חכ"ה ע' 72 ואילך) ש"וירא אליו ה" הו"ע של נבואה*, וכפי שמצינו בדברי הרמב"ם (מו"ח ח"ב פמ"ב) שמביא הפסוק "וירא אליו ה" בנוגע לענין הנבואה אצל אברהם.

(7) שנאמר בפ' לך לך (טו, א) כברית בין הבתרים. — ומה שמצינו במדרש (כ"ר פמ"ד, ו. וש"י) "עשרה לשונות נקראת

(* שענינה ש"רוח ה' דבר בי ומלתו על לשונו" (שמואל"ב כג, ב), היינו, שדבר הו"י נמשך ובא למטה על לשונו — בדוגמת המילה שהיא "בריתי בכשרכם לברית עולם" (לך לך יז, ג).

(11) נדפס (בקצרה) ב"היום יום" ט חשון. וראה תו"מ — רשימת היומן ע' רעו. וש"נ. (12) עמוס ג, ז.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

וכמסופר בזהר⁵⁵ שרשב"י פגש מלאך שאמר לו שהולך להחריב את העולם בגלל שאין שלושים צדיקים בדור, ואמר לו רשב"י: לך לפני הקב"ה ואמור לו שבר יוחאי נמצא בעולם (ולא יניח זאת כו'), וגם לאחרי שהקב"ה אמר למלאך אל תשים לב לבר יוחאי, אמר רשב"י למלאך: אם לא תלך עוה"פ לפני הקב"ה, אגזור עליך שלא תעלה השמימה כו', וכשתעלה לפני הקב"ה אמור לו: אם אין שלושים צדיקים בעולם [ומקשר זאת עם מ"ש⁵⁶ "ואברהם הי' יהי' גו'", "יהי'" בגימטריא שלושים], יספיקו עשרים וכו', ועד שיספיקו שנים — רשב"י ור' אלעזר בנו, ואם אין אפילו שנים — ישנו אחד, דכתיב⁵⁷ "וצדיק יסוד עולם". ומסיים: "זכאה חולקך ר"ש דקב"ה גזר לעילא ואת מבטל לתתא, בודאי עלך אתמר רצון⁵⁸ יראיו יעשה".

ובסופו של דבר — נעשה גם הקב"ה מרוצה מזה, באופן ד"נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁵⁹, ועד שקבעו בתורה, לשון הוראה⁶⁰ — הוראה לכל אחד מישראל.

וכיון ש"מעשה אבות סימן לבנים"⁶¹, צריכה להיות כן הנהגת כל אחד מישראל, שכאשר צריך להציל יהודי או להמליץ טוב עליו, לא די להתחיל בדברי פיוס כו' (כפי שהיצה"ר — "דער קלוגינקער" — מנסה לטעון), אלא יש להתחיל מיד לדבר קשות מתוך "שטורעם", ועי"ז מצליחים לפעול כו', ועד שמצילים את העולם כולו.

וכאמור, שכל זה נעשה באופן של "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

(55) ח"א רנה, א. ז"ח פרשתנו (כו, ב"ג).

(56) פרשתנו יח, יח.

(57) משלי יו"ד, כה.

(58) תהלים קמה, יט.

(59) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.

(60)

(61) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.

וגם אינו מוכן: איך נמשך בקליפה ע"י החבל — הרי ע"י החבל נמשך רק עד היכן שהחבל מגיע, וכיון שהחבל "ראשו א' קשור למעלה וקצהו למטה" — אצל האדם, אבל לא למטה מהאדם, א"כ, איך נעשה ע"י החבל המשכת אלקות בקליפות שהם למטה מהאדם, ובמילא למטה מסיום החבל?

בשלמא מ"ש בפ"א ש"ע"י שנדבק הרע בנפשו עושה פגם למעלה . . . בלבושים דיי"ס דעשי"י" — הרי זה מוכן; אבל איך יכול להיות המשכת אלקות בקליפה?

ועל זה מוסיף בפ"ו ענין חדש — שלכן אומר "והנה", ומסיים "כתיב", שחזור למקור הדברים בפסוק (משא"כ בפמ"ה שאינו אומר "כתיב", כיון ששם אינו צריך לשלול ענין וביאור שקדמו) — שהפירוש בהכתוב "יעקב חבל נחלתו" (כענין בפ"ע והפכי מהנ"ל) הוא, שהלמטה, "ראשו (בנוגע לפעולה) השני" פועל על הראש (בנוגע לחיות) דלמעלה, וממשיך (ועוד ענין חדש) ומוריד כו' (היכולות כו').

והיינו, שגם החלק שלמטה הוא "ראש" בפני עצמו, וגם הוא ממשיך חיות. — החיות נמשכת אמנם מלמעלה, אבל עי"ז שהחלק שנמצא למטה קשור סוכ"ס עם ראשו העליון, למעלה, במילא נמשך חיות גם משם, וחיות זה נמשך להקליפות.

ובזה ב' פרטים חדשים: (א) דהחבל ממשיך לאחריים (לא ככפ"ה — ליעקב), (ב) ירידה למטה מיעקב חבל, עד תוך היכולות כו' — שלזה מוכרח לתרץ: איך אפשר לחבל שתוריד למטה מהחבל? ולזה כופל "שממש מקבל כו'", היינו שבאותו ענין יעקב מקבל (למטה מהמשפיע כו').

* * *

יד. היינה של תורה", בנוגע להלימוד מאברהם, שבענין של הצלת נפשות⁵³, לא עשה חשבונות⁵⁴, אלא נכנס מיד לדבר קשות כלפי הקב"ה, היפך טבעו במדת החסד — נכלל בשיחה המוגהת דלעיל סי"א.

(53) קודם מ"ת — בנוגע לכל בני-אדם בשוה; ולאחר מ"ת, ש"בחר בנו מכל העמים", באופן ד"ונפלינו" (תשא לג, טז) — בעיקר בנוגע לבנ"י.
(54) כולל גם — שלא להתחשב עם ב"ד של מטה או ב"ד של מעלה, כבנדר"ד, שנאמר (פרשתנו יט, כד) "וה' המטיר על סדום גוי", "הוא ובית דינו" (פרש"י) — הנה על זה אומר יהודי שאין רצונו להתעסק עם ב"ד של מעלה, אלא עם הקב"ה בעצמו.

אל עבדיו הנביאים" — הרי בודאי שבפתגם זה ישנם כו"כ ענינים, כולל גם עניני סוד, רזין ורזין דרזין וכו'.

ובהקדמה — שמצינו גם בנגלה דתורה שאחרונים מדייקים בדברי הראשונים, ובפרט בנוגע לרמב"ם, שמדייקים בלשונו ועי"ז מתרצים כו"כ קושיות כו', אע"פ שאין הכרח לומר שהרמב"ם חשב אודות שאלות אלו ודייק בלשונו כדי לתרצם, ויכול להיות שבזמן הרמב"ם ובזמנים שלפניו לא נתעוררו עדיין שאלות אלו, אלא כיון ש"רוח ה' דיבר בו", נכתבו דבריו בדרך ממילא בתכלית הדיוק כו'¹³.

וזהו גם הביאור בתוכן דברי ר' הלל מפאריטש¹⁴ בנוגע למאמר דא"ח של הצ"צ, שבשעת אמירת המאמר הרי זה "תורה מסיני", אבל בנוגע ללימוד המאמר לאח"ז, יכול משהו אחר לפרש פירוש נוסף כו' — כיון שבדברי הצ"צ כלולים כו"כ ענינים, ובמילא יש נתינת מקום לפירוש נוסף (שהרי לא היתה כוונתו לשלול ח"ו את הפירוש של הצ"צ, אלא רק שיש מקום ללמוד באופן אחר).

ולאלו שמחפשים ראיות קדומות יותר, ולא מסתפקים אפילו בכך שמביאים רא"י מהרמב"ם — הנה¹⁵:

על מסכת אבות ישנם ריבוי פירושים שנאמרו ע"י הרמב"ם ורש"י וכל שאר המפרשים במשך כל הדורות — אע"פ שישנו כבר פירוש של תנאים ואמוראים: אבות דר"נ. ולכאורה: איך יכולים רש"י והרמב"ם וכיו"ב לומר פירוש שאינו כמו דברי התנאים והאמוראים שבאבות דר"נ? והרי ח"ו לומר שאשתמיט מנייהו מ"ש באבות דר"נ!

אך הענין יובן ע"פ האמור לעיל — שבמסכת אבות כלולים ריבוי ענינים כו', ומהם ענינים שבזמן התנאים והאמוראים לא עמדו עליהם, ולכן לא יפלא שנאמרו פירושים נוספים בזמנו של רש"י והרמב"ם וכו'.

וכן הוא גם בנוגע לפתגם הצ"צ הנ"ל — שאע"פ שזהו ענין שנאמר לאדנ"ע בקטנותו, לפני שהגיע ל"בן עשר שנים למשנה", ואפילו לפני שהגיע ל"בן חמש שנים למקרא"¹⁶, ובמכ"ש לפני שה' שייך ללימוד הסוד כו', ועל ידו (ע"י שאלתו כו') נתעורר הצ"צ לומר פתגם זה, אעפ"כ, יש בפתגם זה ענינים נעלים גם ע"ד הסוד כו', אע"פ שיתכן שאדנ"ע לא עמד עליהם ("ער האָט דאָס ניט דערנומען") באותה שעה.

(13) ראה תומים בביאורו לס' תקפו כהן בס"ק קכד בסופו (הובא בשו"ת צ"צ יו"ד סקע"ו ח"ג בתחלתו (קטז, ב)). וראה גם תר"מ ח"ג ס"ע 198.

(14) סה"ש תרצ"ז ע' 165.
(15) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 349.
(16) אבות ספ"ה.

וע"ד מארז"ל¹⁷ "אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזו", והיינו, שאפילו חבריו של דניאל — חנני' מישאל ועזרי', שהיו בדרגא נעלית ביותר, "לא חזו", ואעפ"כ, "מזלייהו חזו", ועד שענין זה פעל על הגוף הגשמי, ש"חרדה גדולה נפלה עליהם"¹⁸. ועד"ז בנוגע לענינים הנעלים שבפתגם הצ"צ הנ"ל, שגם אם אדנ"ע בקטנותו לא עמד עליהם, "מזלי חזי".

ד. אך צריך להבין בתוכן פתגם הנ"ל:

איך אפשר לומר שכשיהודי צדיק בגיל תשעים ותשע שנים מחליט שעליו למול את עצמו ראוי הוא שיתגלה אליו הקב"ה — הרי פעולת המילה לא היתה מצד החלטתו של אברהם, אלא מצד ציווי הקב"ה, ומהו הפלא בכך שאברהם מל את עצמו, בה בשעה שנצטווה ע"י הקב"ה?!

וע"ד מ"ש רבינו הזקן באגה"ק¹⁹ בנוגע לענין העקדה, ש"העקדה עצמה אינה נחשבת כ"כ לנסיון גדול לערך מעלת א"א ע"ה, בשגם כי ה' דבר בו קח נא את בנך כו', והרי כמה וכמה קדושים שמסרו נפשם על קדושת ה' גם כי לא דבר במ"ה" (ולכן מבאר שהחידוש הוא בכך ש"א"א ע"ה עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו כו'"; אבל בנדר"ד אי אפשר לתרץ שהחידוש הוא בענין הזריזות כו').

ובפרטיות יותר — השאלה היא בשתים: (א) מהו החידוש במילת אברהם שבגלל זה ראוי הוא שהקב"ה יתגלה אליו, בה בשעה שהקב"ה בעצמו צוהו על המילה? (ב) איך אפשר לומר שבהיותו בן צ"ט שנה החליט אברהם למול את עצמו, בה בשעה שנצטווה ע"י הקב"ה?

וכאן אי אפשר לומר שזהו ענין ע"פ סוד, ע"פ פנימיות התורה, ומזלי' חזי כו' — דכיון שביאור זה נתקבל אצל אדנ"ע (והראי' — שלא הוסיף לשאול ולהקשות) בהיותו ילד לפני גיל חמש, הרי זה צריך להיות מובן בפשטות.

ה. והביאור בזה — בפשטות הכתובים:

מצינו שלפעמים התעכב אברהם על דברי הקב"ה לשאול כו', וכמו בנוגע לירושת הארץ, ששאל: "במה אדע כי אירשנה"²⁰; וכאשר "האמין בה" מבלי לשאול שאלות, אזי "ויחשבה לו צדקה"²¹, והיינו, שהעובדה

ענין חדש שלא נאמר לפני"ז. ולכאורה: כבר נתבאר בפרק ה' הענין ד"יעקב חבל נחלתו", "פי' כמו חבל עד"מ שראשו א' קשור וכו'", וא"כ, לא מתאים הלשון "והנה יעקב חבל נחלתו כתיב", שהוא כמו ענין חדש, אלא ה' צריך להתייחס למשנת"ל בענין יעקב חבל נחלתו?

וביותר אינו מובן הלשון "כתיב", היינו, שמתייחס לפסוק להביא ממנו ראי' על ענין החבל — דלכאורה מהו הצורך לחזור למקור הדברים בפסוק, לאחרי שכבר ביאר ענין החבל?

ובפרט שגם בחלק ראשון⁴⁹ נאמר "כי יעקב חבל נחלתו, וכמשל המושך בחבל כו'", ושם לא נאמר "כתיב", וא"כ, באגה"ת, חלק שלישי דספר התניא⁵⁰, בודאי לא הוצרך להוסיף "כתיב"?

וכן יש לדייק (כפי שכבר דובר פעם⁵¹) מ"ש כאן "שראשו א' למעלה וראשו השני למטה", ולא כמ"ש בפ"ה "שראשו א' קשור למעלה וקצהו למטה"?

ומזה מובן, שנוסף על משנת"ל מבאר כאן ענין חדש — ש"ראשו השני למטה", ולכן מתחיל כמו ענין חדש: "והנה כו'", ומוסיף "כתיב", כיון שעל ענין חדש זה יש צורך בראי' מהפסוק. וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יג. באגרת התשובה כאן מבאר רבינו הזקן ענין חדש ואף הפכי מהקודם, ועפ"ז מובנים כמה שינויים מפרק לפרק.

ובקיצור: בפ"ד — מבאר הענין ד"כי חלק ה' עמו". בפ"ה — איך "חלק ה' עמו" נמשך בגוף — שזהו (כסיום הענין דהכתוב — ע"י) שיעקב — חבל נחלתו, סיום וקצה ההמשכה (ולכן קאמר "ראשו כו' וקצהו") מלמעלמ"ט ע"י החבל, ושע"י החטא נכרת ונפסק החבל ואינו מקבל ההשפעה מלמעלה; אבל כאן מחדש שע"י החטא נעשה "ובפשעכם שולחה אמכם" — שממשיכים אלקות בקליפה, והיינו, שמושכים ("מ'שלעפט אריין") את הקב"ה בגלות.

אך עפ"ז אינו מובן⁵²: כיון שנפסק החבל, איך אפשר לומר שממשיכים אלקות בקליפה — הרי החבל נפסק ואין לו חיבור עם המטה?

(49) פמ"ה.

(50) לא כמו שער היחוד והאמונה, שיש סברא שהוא חלק ראשון (ראה הערות ותיקונים לתניא (קצו, ב). וראה גם תו"מ

חנ"ד ע' 90 הערה 197. וש"נ.

(51) לקו"ש ח"ט ע' 216 ואילך.
(52) ראה גם לקו"ש שם ס"ע 215 ואילך.

(20) לך לך טו, ח.

(21) שם, ו ובפרש"י.

(17) מגילה ג, א. וש"נ.

(18) דניאל יו"ד, ז.

(19) סכ"א.

ואפר"38, "אל נא יחר לאדני וגו'"39 — שבזה מודגש גדולת החסד של אברהם.

יא. הביאור בפירוש רש"י "מצינו הגשה למלחמה, ויגש יואב"40 וגו'41, הגשה לפיוס, ויגש אליו יהודה"42, והגשה לתפלה, ויגש אליהו הנביא"43, ולכל אלה נכנס אברהם, לדבר קשות ולפיוס ולתפלה" — דכיון ש"אברהם עודנו עומד לפני ה'"44, עכצ"ל ש"ויגש אברהם" היינו הגשה נפשית, שנכנס למצב נפשי חדש"45, כדי שיוכל "לדבר קשות" — שבזה התחיל; וכיון שהכניסה לדבר קשות מובנת גם ללא התיבות "ויגש אברהם", עכצ"ל, שהוספת תיבות אלו באה ללמדנו שהגשה זו כוללת גם הכניסה "לפיוס ולתפלה" שבהמשך דבריו, שהרי מצינו שהתורה משתמשת בלשון "ויגש" לתאר הכנת האדם לדבר קשות, לפיוס ולתפלה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 55 ואילך.

* * *

יב. בנוגע ללימוד ענין באגרת התשובה — אוחזים עתה בהלימוד על גלי האויר בפרק ו', ויש שם ענינים פשוטים שאינם מובנים, ואין איש שם על לב:

לאחרי שמבאר בהתחלת הפרק החילוק בין זמן הבית, "שהיו ישראל .. מקבלים חיות .. ע"י נפש האלקית לבדה", לגבי הזמן "שירדו ממדריגתם וגרמו במעשיהם סוד גלות השכינה, כמ"ש"46 ובפשעיהם שולחה אמכם וכו'", שאז יכולים לקבל חיות מהיכלות הסט"א כו' — ממשיך: "והנה יעקב חבל נחלתו כתיב"47, עד"מ כמו החבל שראשו א' למעלה וראשו השני למטה, אם ימשוך אדם בראשו השני, יענע וימשך אחריו גם ראשו הראשון וכו'".

ואינו מובן"48:

משמעות הלשון "והנה יעקב חבל נחלתו כתיב" — שכאן מתחיל

(38) שם, כו.
 (39) שם, ל-לב.
 (40) שהי' שר הצבא אצל דוד, ושם מדובר אודות גישה למלחמה (וראה לקו"ש שבפנים הערה 2).
 (41) שמואל-ב יו"ד, יג.
 (42) ר"פ ויגש.
 (43) מלכים-א יח, לו.
 (44) פרשתנו שם, כב.
 (45) ולא כפי שהתנהג עד עתה עם הקב"ה באופן ד"והי' תמים" — לקבל כל דבר בתמימות.
 (46) ישע"י נ, א.
 (47) האזינו לב, ט.
 (48) מכאן עד סוסי"ג — נדפס בלקוטי ביאורים בספר התניא (קאָרף) ח"ב ע' קפג ואילך.

ש"לא שאל .. על זאת", היא ענין וחיידוש מיוחד בהנהגת אברהם, שלכן חשבה הקב"ה "לזכות ולצדקה".

ולפעמים הבהיר הקב"ה מלכתחילה את הדברים כדי שלא יהי' מקום לשאלות, וכמו בהציווי "לך לך מארצך וגו'"22, שהקב"ה הוסיף להבהיר "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך"23, כפירוש רש"י: "לפי שהדרך גורמת .. ממעטת פרי' ורבי' .. הממון .. (ו)השם, לכך .. הבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם".

ובהקדים — שלכאורה אינו מובן: גם אם הקב"ה לא הי' מבטיחו כו', בודאי הי' אברהם מקיים ציווי הקב"ה, ובמכ"ש וק"ו מזה שאברהם לקח את יצחק בנו לעקידה — ובשתיים: (א) ענין העקידה אינו רק ענין של מיעוט ("ממעטת פרי' ורבי'"), אלא שלילה לגמרי (שהרי אברהם לא ידע כוונת הקב"ה באמרו "והעלהו .. לעולה", ש"לא הי' חפץ הקב"ה לשחטו, אלא להעלהו להר לעשותו עולה" בלבד"24), (ב) ענין העקידה הוא דבר ודאי, ואילו כאן הרי זה רק ספק, שהרי הדרך רק גורמת למעט כו'.

וא"כ, למה הוצרך הקב"ה להבטיחו כו', ואדרבה: מוטב שלא הי' מבטיחו, שאז היתה ניכרת יותר מעלתו של אברהם שגם ללא הבטחות הרי הוא מקיים ציווי הקב"ה!?

אך הענין הוא — שלולי זה שהבטיחו כו', יש נתינת מקום לשאלות, והדבר תלוי בבחירתו של אברהם — אם לקבל את הדברים ללא שאלות, כמו "והאמין בה'", או לשאול על זה, כמו ששאל "במה אדע כי אירשנה". ולכן הבטיחו הקב"ה מלכתחילה, כדי שלא יהי' מקום לשאלות.

ו. ועפ"ז מובן גם בנוגע לעניננו:

כאשר אברהם הי' בן צ"ט שנה והקב"ה אמר לו "התהלך לפני (במצות מילה) (ובדבר הזה) תהי' תמים"25 — היתה צריכה להתעורר אצלו שאלה: היתכן?! עד עתה עבד עבודתו בשלימות במשך צ"ט שנות חייו, וכבר עבר כו"כ נסיונות, מהנסיון ד"לך לך גו'" עד לנסיון העקידה, וכבר הי' גם הענין ד"ברית בין הבתרים" כ"ט שנים לפני" — בהיותו בן ע' שנה"26; ולפתע אומרים לו שע"י המילה דוקא יהי' "תמים"!

ואעפ"כ, לא שאל אברהם אבינו מאומה על ציווי זה, שהתקבל

(22) שם יב, א.
 (23) שם, ב.
 (24) וירא כב, ב ובפרש"י.
 (25) לך לך יז, א (ובפרש"י).
 (26) ראה פרש"י בא יב, מ.

אצלו בפשיטות, מבלי שהקב"ה יבהיר את הדבר. ולאידך גיסא, לא מצינו שהקב"ה חשב זאת לזכות ולצדקה (כמו "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה").

ובהכרח לומר, שאברהם מצד עצמו החליט כבר שעדיין לא הגיע לשלימות העבודה, ולכן, כשאמר לו הקב"ה "התהלך לפני והי' תמים", לא הי' הדבר חידוש אצלו, ולכן לא שאל מאומה, וגם הקב"ה לא הי' צריך להבהיר מאומה. ובמילא לא שייך לומר על זה "ויחשבה לו צדקה". ועפ"ז מובן פתגם הצ"צ שכשיהודי בן צ"ט שנה מחליט שעליו למול את עצמו, ראוי הוא שיתגלה אליו הקב"ה — כיון שאברהם מצד עצמו הגיע למסקנא זו.²⁷

ז. והנה, כיון שההתעוררות לאמירת פתגם זה היתה ע"י (שאלת) כ"ק אדנ"ע, הרי מובן, שענין זה (הגילוי ד"וירא אליו ה'") שייך במיוחד אליו:

ויובן בהקדם תוספת ביאור בהעילוי ד"וירא אליו ה'" לגבי הענין ד"במחזה" (כנ"ל ס"ב) — שהחילוק ביניהם הוא בדוגמת החילוק בכחינת עתיק כפי שבאה בהתלבשות בכחי' אריך אנפין, שזהו הענין ד"במחזה", לגבי ג' ראשין דעתיק כפי שהם מצד עצמם (שאינם מתלבשים בכחי' א"א), שזהו"ע ד"וירא"; והיינו, שאע"פ שגם בחי' אריך היא למעלה מהשתלשלות וכתר עליהם, הרי זה שייך עדיין להשתלשלות — שזהו כפי שסדר השתלשלות הוא בכחי' הכתר, משא"כ בחי' עתיק היא למעלה מהשתלשלות לגמרי, ואינה שייכת כלל להשתלשלות.

וענין זה שייך במיוחד לכ"ק אדנ"ע — ע"פ המסופר בקונטרס חנוך לנער²⁸ אודות דברי הצ"צ בנוגע ללידת אדנ"ע בכ' חשון תרכ"א, "שיש בזה שני כפיי"ן, שהוא רומז לכתרא עילאה", שהם ב' המדריגות שבכתר: אריך (כפי שנאצלים הם בכתר) ועתיק (כפי שהמאציל הוא בכתר).

ויש לומר בדרך אפשר שזהו גם הקשר עם הברית מילה של אדנ"ע בנר ב' דחנוכה — כי, החידוש בנר ב' דחנוכה הוא שבו התחיל הנט בגלוי (משא"כ בנוגע ליום א', יש שאלה מה הי' הנס, מאחר שהיתה כמות שמן שמספיקה להדליק יום אחד, ככל פרטי התירוץ שנאמרו בזה²⁹), וענין זה קשור עם בחי' עתיק שלמעלה מהשתלשלות.

27) ראה גם לקו"ש הנ"ל ס"ב הערה 34. 29) ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך (28) ע' 8. חנכה ס"א (ע' רמ). וש"נ.

ח. וענין זה קשור גם תורתו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: ובהקדמה — שאע"פ שאי אפשר לחלק בין המאמרים של רבותינו נשיאינו, הרי ידוע³⁰ פתגם חסידים הראשונים שאדנ"ע הוא הרמב"ם של תורת החסידות, כיון שבמאמריו באים כל הענינים בסדר מסודר כו', כמו בחיבורו של הרמב"ם.

ומזה מובן, שכשם שהרמב"ם כותב בהקדמתו לספרו יד החזקה, ש"אדם קורא בתורה שבכתב תחלה, ואחר כך קורא בזה, וידוע ממנו תורה שבעל פה כולה" — כן הוא גם בנוגע למאמרי אדנ"ע, ששם ישנם כל הענינים בגלוי, ובאופן שבא בהבנה והשגה בחכמה בינה ודעת, ועד שנמשך גם בנוגע לפועל — בעבודת התפלה, הן בנוגע לנפש האלקית והן בנוגע לנפש הבהמית כו', ועד לעבודה ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³¹ ו"בכל דרכיך דעהו"³² — שע"ז נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים³³.

ובודאי מצליחים בכל זה, כיון שזהו רצון הנשיאים, ועד שפועלים הענין ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"³⁴, "נחלה בלי מצרים"³⁵. וכמבואר באגה"ק של הבעש"ט³⁶, שהמענה על השאלה אימתי קא אתי מר, דא מלכא משיחא, הוא — כשיפוצו מעיינותיך חוצה, שאז יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

* * *

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה סמוכים לעד לעולם.

* * *

י. בהמשך להמדובר במאמר אודות גדלות החסד של אברהם, יש גם פירוש רש"י הקשור עם החסד של אברהם — על הפסוק³⁷ "ויגש אברהם וגו'", בנוגע לתפלתו של אברהם להקב"ה שיסיר את הגזירה שנגזרה על סדום ועמורה אדמה צבויים וצוער, באריכות הדיבור כו', שלכן הוצרך להבהיר (וכמ"פ) "הנה נא הוואלתי לדבר גו' (ואנכי עפר

30) לקו"ד ח"ב רצו, א. סה"ש תר"ץ ע' ובכ"מ.

31) ראה גם תו"מ חי"א ריש ע' 255.

32) אבות פ"ב מ"ב.

33) משלי ג, ו.

34) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.

35) פרשתנו יח, כג.

36) כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

37) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.